3

INFORMATOR

PARAFII EWANGELICKO-AUGSBURSKIEJ ŚWIĘTEJ TRÓJCY W WARSZAWIE

LATO 2013

Nr 3(69)2013

SPIS TREŚCI:

Wstęp, *ks. Piotr Gaś*……..str 3
Synod Diecezjalny, red……str 4
Ordynacja Kobiet na urząd prezbitera – temat powraca?, *Ewa Kobierska-Maciuszko.* str 5
Wiosenna sesja XIII Synodu Kościoła*, www.bik.luteranie.pl*..... str 5
Wyrok, *www.trojca.waw.pl*..... str 7
Śniadanie diakonijne, *Adda Hasiuk*…….. str 8
Konkurs biblijny SOLA SCRIPTURA, *www.trojca.waw.pl*..... str 9
Święto Wniebowstąpienia z Bachem, *www.trojca.waw.pl*.....str 10
Z życia PTEw w Warszawie, *AK*……str11
Wystawa SŁOWO i NOC MUZEÓW, *www.trojca.waw.pl*.....str13
Wizyta w Muzeum Powstania Warszawskiego, *AK*……..str14
Jubileusz konfirmacji, *Aldona Karska*……str15
Konfirmacja 2013,*redakcja*…….. str16
Piknik w Tabicie, *AK* …… str 18
Informacja dotycząca przejęcia grupy medycznej LuxMed, *redakcja*…… str 19
Człowiek pojednania, *www.ekumenia.pl (mk)*…… str 19
70-lecie Powstania w Getcie Warszawskim, *Aldona Karska*……. str 21
Szpital ewangelicki, *Aldona Karska*……...str 22
Miłuj bliźniego, *Alina E. Janowska*……...str 26
Izaakowi Berkowi, *Alina E. Janowska*……...str 27
„Tyle ile potrzebujesz". 34 dni kościoła w Hamburgu, *Przemysław Florjanowicz-Błachut,*…… str 28
Elektroniczna baza danych (cmentarz E-A, ul. Młynarska)……..str31
425 lat luteranizmu w Amsterdamie, *www.trojca.waw.pl* .....str 32
Rodzina Boernerów (cz.II), *Alicja Sadomska*…….....str 32
Kwiaty na grobie Ewy Walter, *M.Ch*……str 34
Urodziłam się w teatrze, *Alina E. Janowska*……...str 35

Zbliżamy się do końca drugiego kwartału 2013 roku. Zgodnie z cyklem wydawniczym przekazujemy do rąk czytelników kolejny numer Informatora Parafii Ewangelicko-Augsburskiej Świętej Trójcy W Warszawie.
W naszym parafialnym kwartalniku staramy się dokumentować ważne wydarzenia dla Parafii lub takie, w których jako Zbór jesteśmy reprezentowani. Mamy oczywiście świadomość, że każde spotkanie, rozmowa, nabożeństwo, posiedzenie grupy działania, Rady Parafialnej, Ewangelickiego Towarzystwa Oświatowego, są ważne. Naturalnie można i należy zapytać, o kryteria oceny ważności wydarzeń. Mam wrażenie, że kryterium ważności jest w znaczącym stopniu subiektywnym rozstrzygnięciem. Sądzę jednak, że upływający czas pozwala nam trafniej ocenić, co jest ważne i czy przyjęte przez nas kryteria oceny ważności wydarzenia, były rzeczywiście słuszne. Przygotowując kolejny numer Informatora dokonaliśmy wyboru w bogatym materiale. Wybraliśmy tylko niektóre wydarzenia i tematy, które uznaliśmy za istotne dla życia naszego Zboru i jego organów. Mam nadzieję, że krytycznie czytający nasz Informator, wybaczą nam, jeśli nasz wybór wydarzeń i tematów nie zadowoli ich. Mam też nadzieję, że krytyczne spojrzenie naszych czytelników skłoni ich do napisania do nas i podzielenia się swoimi uwagami i komentarzami.

Korzystam z okazji i pragnę podziękować całemu Zborowi za pierwsze półrocze bieżącego roku. Udało nam się wiele wyjaśnić, zamknąć, otworzyć, uporządkować… zrobić! To cieszy! Przed nami wakacje. To też nas cieszy! Wszystkim nam – od najmłodszych do najstarszych – życzę dobrego odpoczynku, dobrej pogody, zdrowego ruchu, miłych spotkań i rozmów.
Jak zawsze zachęcam do szukania naszych ewangelickich kościołów i uczestniczenia w nabożeństwach niedzielnych. Do dobrego odpoczynku należy przecież także modlitwa i „oddychanie" Słowem Bożym.

Niech Bóg Was wszystkich prowadzi i zachowa w zdrowiu i siłach!

Oddany Wam
Ks. Piotr Gaś

SYNOD DIECEZJALNY

2. marca 2013 r. odbyły się w Pabianicach obrady wiosennej sesji Synodu Diecezji Warszawskiej. W przedpołudniowej części, po nabożeństwie obrady miały charakter sprawozdawczy. Synodałowie w załączonych materiałach otrzymali protokół z ostatniej Sesji, dane statystyczne, oraz sprawozdanie finansowe. Statystykę Diecezji omówił kurator Diecezji p. Karol Werner. Warto przypomnieć, ze w skład Diecezji wchodzi 21 parafii. Skupiają one 3949 wiernych. Największa parafia liczy 1721 osób (parafia Świętej Trójcy w Warszawie), a najmniejsza: 7 osób (Poddębice). Swoje sprawozdanie przedstawił zwierzchnik Diecezji Warszawskiej – bp Jan Cieślar. Przewodniczący komisji muzycznej p. Jerzy Dziubiński (z par. Świętej Trójcy w Warszawie), duszpasterz ewangelizacyjny ks. Marcin Undas (z par. w Zgierzu), przewodniczący komisji młodzieżowej, ks. Karol Niedoba (z par. Świętej Trójcy w Warszawie) zapoznali zgromadzonych ze sprawozdaniami oraz planami na przyszłość poszczególnych komisji diecezjalnych. Synod po wysłuchaniu tych sprawozdań przyjął protokół, sprawozdania i udzielił absolutorium Radzie Diecezjalnej.

Rejestracja uczestników Synodu Diecezjalnego

Po obiedzie, w trakcie obrad poruszono ponownie sprawę ordynacji kobiet, a właściwie wprowadzenia w urząd prezbitera. Warto przypomnieć, że w naszej Diecezji w ramach dyskusji o ordynacji kobiet, na jednej z diecezjalnych konferencji księży Kurator Diecezji - Aldona Karska - przedstawiła prezentację ukazującą jak przedstawia się sprawa ordynacji Kobiet w kościołach różnych krajów Światowej Federacji Luterańskiej, a Synod Diecezjalny ubiegłej kadencji poświecił jedną sesję temu tematowi i zobowiązał delegatów do Synodu Kościoła do złożenia wniosku o zmianę zapisu ZPW o urzędzie duchownego tak, żeby umożliwić kobietom wprowadzenie w urząd prezbitera. Wniosek taki był głosowany na jesiennej Sesji Synodu Kościoła w 2010 roku i niestety nie przeszedł.

Obecnie, podczas tej sesji Synodu Diecezjalnego powołano kilkunastoosobową grupę roboczą, która będzie przygotowywała kolejny wniosek do Synodu Kościoła.

❑

❋❋❋

ORDYNACJA KOBIET NA URZĄD PREZBITERA W KOŚCIELE E-A W POLSCE – TEMAT WRACA ?

Spotkanie grupy roboczej ds. ordynacji kobiet, powołanej na wiosennym Synodzie Diecezji Warszawskiej, odbyło się 27 kwietnia 2013 w parafii Wniebowstąpienia Pańskiego w Warszawie. W spotkaniu udział wzięli: kurator diecezjalny Pan Karol Werner (Łódź), diakon Halina Radacz (Żyrardów), Pani Kornelia Pilch (Warszawa), Pan Adam Bedyk (Płock) i niżej podpisana. Spotkanie miało bardzo wstępny charakter, służyło ocenie impasu, w jakim społeczność polskich luteran znalazła się po decyzji Synodu Kościoła poprzedniej kadencji o odrzuceniu tematu oraz przedyskutowaniu możliwych wariantów działania. Wnioski z naszej dyskusji są niewesołe – temat jest blokowany na różnych poziomach hierarchii kościelnej, ale nie tylko to jest przyczyną braku postępu; również społeczność wiernych Kościoła E-A w znacznej mierze nie jest gotowa mentalnie i kulturowo na ten, sądząc po doświadczeniach innych kościołów ewangelickich w Europie, oczywisty krok.

Zmiana istniejącego stanu rzeczy wymaga poważnych i długich działań informacyjnych, prawnych itp. - pracujemy nad ich planem.

Ewa Kobierska-Maciuszko, parafia św. Trójcy

WIOSENNA SESJA XIII SYNODU KOŚCIOŁA

Chrystus zmartwychwstał! – oznajmił na rozpoczęcie nabożeństwa w ewangelickim kościele Św. Trójcy w Warszawie ks. prob. Piotr Gaś. Prawdziwie zmartwychwstał – odpowiedzieli członkowie Synodu Kościoła na inauguracji wiosennej sesji Synodu, najwyższej władzy Kościoła. W kazaniu zwierzchnik Kościoła bp Jerzy Samiec, mocno akcentował konieczność integralnego traktowania chrześcijańskiego życia: zgodności tego, co mówimy, z tym, jak postępujemy. Łatwo nam powiedzieć: Jezus jest moim Panem, bo to niewiele kosztuje, ale przychodzi nam to wiele trudniej kiedy trzeba podjąć ważną decyzję, stanąć naprzeciw problemów we wspólnocie Kościoła, w pracy, w rodzinie – zauważył zwierzchnik polskich

luteran.
Bp Samiec stwierdził, że mamy problemy z „wkorzenieniem w Chrystusa", o którym mówił św. Paweł. Dotyczy to także duchownych, kaznodziejów, wygłaszających wielkie słowa, które jednak są bezradne wobec brutalnej rzeczywistości. Nawet jednak, gdy jest rozdźwięk między tym, co głosimy i jak postępujemy, mamy słowa w Nowym Testamencie, które przynoszą nam nadzieję. Brzmią one: „Jeśli wyznajemy grzechy swoje, wierny jest Bóg i sprawiedliwy i odpuści nam grzechy, i oczyści nas od wszelkiej nieprawości" (1 J 1,9). „Tylko w łasce Chrystusa jest nasza nadzieja" – zakończył bp Samiec.

W nabożeństwie uczestniczyli duchowni i świeccy członkowie Synodu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP z jego prezesem, ks. Grzegorzem Giemzą, oraz wszyscy biskupi diecezjalni: Paweł Anweiler, Rudolf Bażanowski, Ryszard Bogusz, Jan Cieślar, Marcin Hintz i Tadeusz Szurman.
Następnie rozpoczęły się obrady w Centrum Luterańskim przy ul. Miodowej 21. Sesja wiosenna Synodu ma charakter sprawozdawczy.
Na początku obrad ks. Grzegorz Giemza złożył w imieniu całego Synodu życzenia Bożego błogosławieństwa zwierzchnikowi Kościoła bp. Jerzemu Samcowi z okazji 50. rocznicy urodzin.

Odczytano także list ministra Michała Boniego skierowany do zwierzchnika Kościoła w związku z rozpoczęciem obrad Synodu. Minister Boni podziękował "za dotychczasową cenną i konstruktywną współpracę w trakcie konsultacji społecznych projektu założeń ustawy mającej wprowadzić zmiany w zasadach finansowania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne osób duchownych." Minister złożył również wyrazy najwyższego uznania dla członków Synodu za działalność Kościoła o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i charytatywno-opiekuńczym."

Był to pierwszy w historii list ministra Rządu RP skierowany do synodałów w związku z rozpoczęciem sesji Synodu.

W swoim sprawozdaniu bp Jerzy Samiec przedstawił najważniejsze zagadnienia z życia Kościoła. Przypomniał o odpowiedzialności Biskupa Kościoła za jedność w Kościele oraz pielęgnowanie wspólnoty wśród Księży i wiernych.

W związku z toczącą się obecnie dyskusją Biskup przypomniał historię i zasady lustracji w Kościele luterańskim, która rozpoczęła w 2007 roku. W tym kontekście Biskup Kościoła przeprosił wszystkie osoby i gremia, które zostały niesprawiedliwie potraktowane w mediach, książkach czy internecie. Podkreślił, że jest to szczególnie bolesne i niegodne, gdy czynią to współwyznawcy. "Chcę przeprosić wiernych za szerzenie zgorszenia poprzez

niektóre agresywne zachowania, chcę przeprosić wszystkich tych, którzy czują się dotknięci i zgorszeni treściami wypisywanymi na stronach i forach internetowych." zakończył bp Samiec.

W głosowaniu nad przyjęciem sprawozdania Biskupa uczestniczyło 60 synodałów. Sprawozdanie zostało przyjęte jednogłośnie. Synod jest najwyższą władzą Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego (Luterańskiego) w Polsce.

W jego kompetencjach jest uchwalanie praw kościelnych, sprawowanie pieczy nad zachowaniem czystości nauki w Kościele, wybór biskupa Kościoła oraz Konsystorza i Rady Synodalnej, która stanowi prezydium Synodu i reprezentuje go pomiędzy sesjami.

http://www.bik.luteranie.pl

WYROK

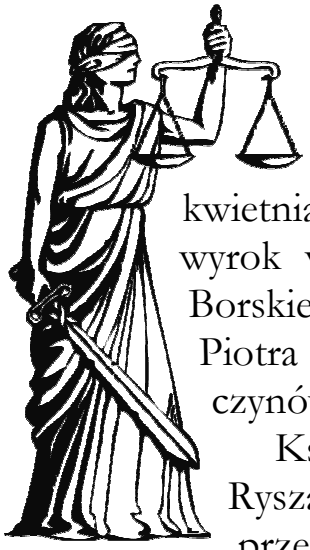

30 kwietnia 2013 roku zapadł wyrok uniewinniający w sprawie karnej z oskarżenia prywatnego bp. Ryszarda Borskiego przeciwko ks. Piotrowi Gasiowi. W dniu 30 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia ogłosił wyrok w sprawie karnej z oskarżenia prywatnego bp. Ryszarda Borskiego przeciwko ks. Piotrowi Gasiowi, którym uniewinnił ks. Piotra Gasia od zarzucanych mu przez bp. Ryszarda Borskiego czynów.

Ksiądz Piotr Gaś został w 2008 r. oskarżony przez bp. Ryszarda Borskiego o zniesławienie go tj. o popełnienie przestępstwa z art. 212 § 1 kodeksu karnego. Zniesławienie miało polegać na wystosowaniu w 2008 r. przez ks. Piotra Gasia listu do naczelnych gremiów Kościoła, w którym skrytykował on działania bp. Ryszarda Borskiego, podejmowane przez Niego w sprawie tzw. serka wolskiego (tj. nieruchomości Parafii Świętej Trójcy w Warszawie), a które mogły okazać się działaniami na szkodę Parafii Świętej Trójcy i Kościoła. Kolejne zarzuty prywatnego aktu oskarżenia związane były z informowaniem przez ks. Piotra Gasia zgromadzenia parafialnego Parafii Świętej Trójcy oraz naczelnych władz Kościoła na konferencji w Wiśle o działaniach bp. Ryszarda Borskiego oraz krytycznej ocenie tych działań.

W ustnym uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że treści, jakie znalazły się w piśmie, a następnie były powtarzane podczas zgromadzenia parafialnego i na konferencji w Wiśle, mieściły się w ramach dozwolonej krytyki zachowania oskarżyciela prywatnego i zagwarantowanej konstytucyjnie wolności słowa. Podkreślił, że pismo, w którym znalazły się stwierdzenia o możliwym

działaniu Ryszarda Borskiego na szkodę Parafii Świętej Trójcy i Kościoła zawierało szczegółowe uzasadnienie skłaniające Autora do formułowania krytycznych ocen i pozwalające adresatom na zorientowanie się w stanie rzeczy i przyczynach, dla których pismo zostało zredagowane. Nadto Sąd uznał za istotne w sprawie, iż treść inkryminowanej wypowiedzi nie miała charakteru bezwarunkowego. Sąd Rejonowy ponadto doszedł do przekonania, że dla oceny stawianego zarzutu nieobojętne były okoliczności, w jakich ks. Piotr Gaś sformułował swą wypowiedź oraz że osoby, do których pismo było kierowane, znały dotychczasowe zachowanie Ryszarda Borskiego i prezentowane przez niego poglądy – częściowo sprzeczne z linią obrony nieruchomości „serek wolski", przyjętą przez Parafię Świętej Trójcy. Wywodząc z konstytucyjnej zasady wolności słowa, a także treści art. 212 §1 K.k. i przedstawionych dokumentów Sąd stwierdził, że niedopuszczalna byłaby sytuacja, w której Proboszcz Parafii Świętej Trójcy mógłby jedynie opiniom i działaniom bp. R. Borskiego jawnie sprzyjać lub milcząco się nie zgadzać – jawne wyrażenie krytyki z jednoczesnym wyłożeniem przyczyn i uwarunkowań towarzyszących krytycznej wypowiedzi nie może podlegać karze.

Sąd obciążył także Ryszarda Borskiego kosztami postępowania w wysokości 2.880 złotych. Wyrok nie jest prawomocny. Służy od niego apelacja do Sądu Okręgowego w Warszawie.

www.trojca.waw.pl

ŚNIADANIE DIAKONIJNE

W sobotę 6 kwietnia w świeżo odnowionej sali parafialnej odbyło się tradycyjne wielkanocne śniadanie dla osób starszych i samotnych. Tym razem uświetnił je chór Ekumenicznego Uniwersytetu III Wieku pod kierownictwem pani Karoliny Trusiewicz, która także grała na keyboardzie, akompaniując wspólnie śpiewanym pieśniom. Chór wykonał kilka mniej znanych pieśni wielkanocnych. Zebranych (było obecnych około 50 osób) przywitał ks. Piotr Gaś, wygłaszając stosowne rozważania. Byli obecni również p. diakon Małgorzata Gaś, ks. Włodzimierz Nast i ks. Karol Niedoba. Panie z Komisji Diakonijnej przygotowały smaczny poczęstunek i domowe wypieki. Ks. W. Nast czytał wiersze i rozmyślania ks. Jana Twardowskiego. Ks. P. Gaś zaprosił zebranych oraz wszystkie

zainteresowane osoby do odwiedzenia nowo otwartych budynków przy ul. Rosoła 6 - przyszłej siedziby przedszkola „Szkrabki" Ewangelickiego Towarzystwa Oświatowego oraz złożył podziękowania paniom z Komisji za serce i pracę włożone w przygotowanie przyjęcia (Panie Alicja Lewandowska i Halina Mage jak zawsze wykonały artystyczne „wyroczki" dla każdego uczestnika). Przebiegające w miłej i serdecznej atmosferze spotkanie zakończyła wspólna modlitwa „Ojcze Nasz".

Adda Hasiuk

KONKURS BIBLIJNY SOLA SCRIPTURA

Wręczenie nagród przez biskupów:
Tadeusza Szurmana i Pawła Anweilera (foto: *zwiastun.pl*)

Nasz młody parafianin **Maurycy Janicki** zajął drugie miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Biblijnym Sola Scriptura w kategorii uczniów szkół podstawowych. W ostatnim etapie tej grupy wiekowej o miejsca na podium walczyło 60 uczniów, a w początkowych etapach ponad 500. Maurycy Janicki jest uczniem VI klasy SP nr 205 im. Żołnierzy Powstania Warszawskiego.

Na lekcje religii w naszej Parafii uczęszcza już od przedszkola, podobnie zresztą jak jego młodsze rodzeństwo. Po raz pierwszy wziął udział w konkursie w 2012 roku, wtedy w finale był wśród laureatów - jako jedyny reprezentant naszej Parafii w grupie Szkoły Podstawowej.

Maurycy już od września 2012 pytał o konkurs Sola Scriptura, nie mniej zaangażowana jest jego Mama - p. Anna. Maurycy zajął II miejsce, a do zwyciężczyni z Parafii Ustroń zabrakło mu jedynie 0,5 punktu!

W tym roku szkolnym czytana była Ewangelia Mateusza. W naszej Parafii wielu uczniów wzięło udział w etapie parafialnym, sześciu uczniów wzięło udział w etapie diecezjalnym, który odbył się w Parafii św. Mateusza w Łodzi. Uczestniczyło w nim 16 uczniów z diecezji warszawskiej (2 grupy - szkoła Podstawowa oraz

Gimnazjum). Do finału konkursu zakwalifikowały się trzy osoby (wszystkie z naszej Parafii): Zuzanna Welman (niestety ze względu na chorobę nie mogła pojechać do Bielska-Białej), Mikołaj Łukasiewicz i Maurycy Janicki.

Bardzo ważną rolę w przygotowaniu uczniów, którzy biorą udział w finale konkursu mieli rodzice, szczególnie Mamy, i oczywiście nasza katechetka Elżbieta Byrtek.

Maurycy kontynuuje dobrą tradycję uczniów naszej Parafii w ogólnopolski konkursie biblijnym SOLA SCRIPTURA. Odkąd uczniowie naszej Parafii uczestniczą w konkursie, w finale zajmowali zawsze miejsca laureatów (uczniowie, którzy odpowiedzieli dobrze na więcej niż 75% pytań konkursu), dwa sukcesy: I miejsce Agnieszka Myszak rok 2009, II miejsce Maurycy Janicki rok 2013. Konkurs ma również część plastyczną dla uczniów klas I-III Szkoły Podstawowej - tutaj mamy też jeden sukces w 2009 roku Marianna Lukas zajęła III miejsce.

Dla wszystkich uczestników, laureatów i tych najlepszych oraz dla rodziców wielkie podziękowania za trud i czytanie ksiąg biblijnych (a czasem nawet słuchanie - w tym roku Augustana wydała na CD Ewangelię Mateusza). Szczególne podziękowania składamy p. Elżbiecie Byrtek.

W Niedzielę Palmową w czasie nabożeństwa przedpołudniowego zaprezentowani będą wszyscy uczestnicy konkursu z naszej parafii.

www.trojca.waw.pl

ŚWIĘTO WNIEBOWSTĄPIENIA PAŃSKIEGO Z BACHEM

Tegoroczne święto Wniebowstąpienia Pańskiego w kościele Świętej Trójcy miało nadzwyczajną oprawę. Nabożeństwo Słowa miało charakter polsko-niemiecki oraz połączone było z wykonaniem dzieł J. S. Bacha przez chór berlińskiego Towarzystwa Bachowskiego pod dyr. Corneliusa Häußermanna i orkiestrę Academia Camerata z Warszawy.

Fot. DB

Niemieccy artyści przybyli do Polski na zaproszenie Parafii Świętej Trójcy oraz Ambasady Niemiec w Warszawie.

W liturgii wstępnej nabożeństwa, po introicie i *Kyrie*, chór i orkiestra wykonały *Gloria in excelsis* (Chwała na wysokościach) z Mszy h-moll Jana Sebastiana Bacha. Teksty liturgiczne w języku niemieckim odczytał Hubertus Venzlaff, przewodniczący Towarzystwa Bachowskiego, a w j. polskim ks. Michał Jabłoński, proboszcz Parafii Ewangelicko-Reformowanej w Warszawie. Oratorium na Wniebowstąpienie Jana Sebastiana Bacha (BWV 11) podzielono na dwie części - między nimi kazanie wygłosił ks. Piotr Gaś, proboszcz Parafii Świętej Trójcy. Modlitwę Powszechną Kościoła zmówił ks. Jabłoński, a błogosławieństwa udzielił ks. Gaś.
Krótkie słowa pozdrowienia do zboru w imieniu Towarzystwa Bachowskiego skierował p. Venzlaff. Była to już trzecia podróż Towarzystwa do Polski - poprzednie odbyły się w latach 1999 i 2003.

www.trojca.waw.pl

Z ŻYCIA ODDZIAŁU PTEw W WARSZAWIE

O MENNONITACH…

Dawny dom modlitwy menonitów w Jeziorze
(fot. A. Karska)

„Mennonici na Żuławach” – to temat kwietniowego spotkania warszawskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Ewangelickiego. W pierwszej części spotkania prof. Karol Karski zapoznał zebranych z początkami mennonityzmu, który jako jedno z odgałęzień XVI-wiecznego anabaptyzmu rozwijał się w Holandii i w północno-zachodnich Niemczech, a swoją nazwę wziął od imienia lidera ruchu - Menno Simonsa. Prelegent przypomniał, że z powodu prześladowań w swojej ojczyźnie, mennonici już w połowie XVI wieku przybyli do tolerancyjnej w owym czasie Polski, osiedlając się najpierw na Żuławach, a potem wzdłuż Wisły także na innych terenach naszego kraju. Jako specjaliści od osuszania bagien i rekultywacji nieużytków cieszyli się dużym uznaniem ze strony władz państwowych. W czasie drugiej wojny światowej zostali zidentyfikowani jako ludność niemiecka i po 1945 roku musieli opuścić nasz kraj.

W drugiej części spotkania Aldona Karska zaprezentowała zdjęcia zagród mennonickich, wiatraków, zbudowanych przez nich wałów przeciwpowodziowych, mostów, a także nielicznych zachowanych domów modlitwy i cmentarzy. Na zakończenie spotkania przypomniano, że mennonici, zwani też Olędrami, osiedlali się na Mazowszu, m.in. w okolicach Warszawy (Kazuń k. Nowego Dworu Mazowieckiego), pozostałości ich budowli można znaleźć jeszcze dziś.

I O HEURICHACH…

Warszawskie spotkanie PTEw w 2. dzień Świąt Zesłania Ducha Świętego zgromadziło około 50 osób. Spotkanie poświęcone było **ewangelickiej rodzinie Heurichów**, a prelegentką była potomkini w prostej linii - po kądzieli - pani **dr hab. Małgorzata Manteuffel-Cymborowska**, córka Tadeusza Manteuffla i Marii z domu Heurich. Spotkanie było bogato ilustrowane prezentacją multimedialną.

Emilia Heurich z córkami: Teodorą, Heleną, Julią i Emilią

W pierwszej połowie XIX w. Heurichowie utworzyli fabrykę mebli artystycznych. Ale najbardziej znani to architekci: Jan Kacper Heurich (1834-1887) i jego syn Jan Fryderyk Heurich (1873-1925). Ich dzieła: kościoły, okazałe kamienice, szkoły, pałace, dwory, rezydencje, dworce kolejowe, mosty, pozostały do dzisiaj.

Działali w wielu towarzystwach naukowych, stowarzyszeniach, w odpowiednich wydziałach warszawskiego magistratu, nawet w ministerstwie. Wydawali podręczniki architektoniczne, przewodniki dla cieśli, stolarzy, które do dziś są cenione! Bardzo aktywnie udzielali się także w parafii ewangelicko-augsburskiej Świętej Trójcy w Warszawie, uczestnicząc w pracach wydziału budowlanego ówczesnego Kolegium Kościelnego.

Ale to była nie tylko rodzina architektów, artystów i inżynierów - to także działacze patriotyczni, a właściwie działaczki: w historii Polski szczególnie zapisały się pani Emilia Heurich i jej córki: Teodora, Emilia, Julia i Helena: w ich domu odbywały się przed Powstaniem Styczniowym spotkania

Centralnego Komitetu Narodowego (CKN), istniała tajna drukarnia, a także przechowywane było archiwum CKN. Gdy matka Emilia została aresztowana i uwięziona, nieletnie córki z narażeniem życia uratowały archiwum! Podczas spotkania prelegentka przeczytała fragment „Wspomnień matki i córki z powstania 1863" autorstwa Teodory Kiślańskiej z domu Heurich, wydanych w 1918 roku.
Następne spotkanie PTEw w Warszawie planowane **jest 17 czerwca**, a pan Prof. Gardawski oraz kurator parafii Świętej Trójcy zaprezentują temat: „Kondycja polskiego ewangelicyzmu w świetle przeprowadzonej ankiety"
Jak co roku oddział w lipcu i sierpniu nie planuje żadnych spotkań. **Wznowienie spotkań planowane jest znowu od września w każdy trzeci poniedziałek miesiąca o g. 17:30. *Zapraszamy!***

AK

WYSTAWA *SŁOWO* I NOC MUZEÓW PO RAZ PIĄTY W KOŚCIELE ŚWIĘTEJ TRÓJCY

Wernisażu wystawy dokonał prof. St. Baj wraz z ks. Piotrem Gasiem w obecności rektora ASP, JM prof. Adama Myjaka. Temat wystawy został poprzedzony "rekolekcjami" pod koniec 2012 roku, które poprowadził proboszcz Parafii. Młodzi artyści mieli pół roku na podjęcie refleksji i wykonanie prac, które dotyczyłyby jedno z kluczowych zagadnień Reformacji – Słowa.
W kościele można było również zobaczyć Biblię Brzeską (Radziwiłłowską), która w tym roku obchodzi swoje 450. urodziny, a także zasięgnąć informacji o Kościele Ewangelicko-Augsburskim przy stoisku informacyjnym wykonanym specjalnie na Ewangelickie Dni Kościoła w Hamburgu. Jak co roku zostało również zorganizowane stanowisko dla dzieci.
O 22:00 rozpoczął się koncert chóru kameralnego *Varsoviae Regii Cantores* pod dyr. Kantor Joanny Malugi, a o godz. 23:30 wystąpił chór kameralny Modo Maiorum pod dyr. Michała Straszewskiego.

O północy rozpoczęła się kompleta (modlitwa nocna), którą poprowadził ks. Piotr Gaś wspólnie z dk. Małgorzatą Gaś. „Nabożeństwo dla wierzących, niewierzących i wątpiących", w którym uczestniczyło kilkadziesiąt osób, zgromadziło głównie osoby, nie należące do naszego Kościoła. Warto wspomnieć, że nabożeństwo miało szczególny charakter, ponieważ zbiegło się ze świętem Zesłania Ducha Świętego, które nadawało liturgiczny ton wspólnej modlitwie. Liturgię uświetnił chór Modo Maiorum.

W Noc Muzeów włączyli się wolontariusze – członkowie Parafii Świętej Trójcy oraz studenci Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie.

www.trojca.waw.pl

WIZYTA W MUZEUM POWSTANIA

10 maja br., proboszcz Parafii, ks. radca Piotr Gaś i pani Alina Eleonora Janowska – kierująca Społecznym Instytutem Historycznym przy naszej Parafii, udali się do Muzeum Powstania Warszawskiego przy ulicy Przyokopowej na spotkanie z dyrektorem ds. merytorycznych panem Pawłem Ukielskim. Celem tego spotkania było wyjaśnienie pewnych nieścisłości związanych z ekspozycją w Muzeum, a dotyczących warszawskich protestantów (o tych nieścisłościach zamieszczaliśmy informację w IP nr 2(28)2005, kilka miesięcy po otwarciu muzeum). Przy okazji zapytano jakie plany ma Muzeum w związku z obchodami przypadającej w przyszłym roku 70. rocznicy Powstania Warszawskiego. Ks. Piotr Gaś przekazał informację, że co roku 1 sierpnia w Kaplicy Halpertów, na cmentarzu ewangelickim przy ul. Młynarskiej, odbywa się nabożeństwo. Zaproponował ewentualną współpracę przy przygotowaniu

wystawy poświęconej pierwszym dniom Powstania Warszawskiego na terenie cmentarza.

Panu dyrektorowi wręczono również egzemplarz pracy zbiorowej pod redakcją Aliny Eleonory Janowskiej *Ewangelicy warszawscy w walce o niepodległość Polski 1939-45 - Słownik Biograficzny*. Dyrektor przedstawił też osobę, którą wyznaczył jako pośrednika miedzy Parafią a Muzeum.

Spotkanie przebiegało w przyjemnej atmosferze i dało nadzieję na przyszłą współpracę.

AK

JUBILEUSZE KONFORMACJI

Od kilku lat w 1. Święto Zesłania Ducha Świętego w naszej parafii przypominamy konfirmacje sprzed lat. Zapraszamy tych, którzy obchodzą w tym roku jubileusz 25-, 50-, 60-, 65-, 70-, 75-tej rocznicy Konfirmacji.

Jubilaci…

Zapraszamy nie tylko tych, którzy konfirmowani byli w Kościele Świętej Trójcy, ale również tych którzy dziś należą do naszej Parafii, ale konfirmowani byli w innych miejscowościach. Bywa, że Parafie, czy kościoły w których byli konfirmowani dzisiaj już nie istnieją, lub są w odległych miejscowościach, bywa, nie organizowano tam takich obchodów, albo nie mogli w nich uczestniczyć. Wśród tegorocznych jubilatów była rodzina, w

której świętowano 75-lecie konfirmacji z 1938 roku, 50-lecie konfirmacji z 1963 roku i 25-lecie konfirmacji z 1988 roku: trzy pokolenia w jednej rodzinie mogło świętowało jubileusze swoich konfirmacji w tym samym czasie. Wśród wystawionych fotografii szczególne wrażenie robiły zdjęcia konfirmacji w 1948 roku w ruinach naszego kościoła: prowizoryczny ołtarz, z potłuczonych płyt ułożona posadzka, prowizoryczne ławki, stara fisharmonia, a jednak wyczuwa się podniosły nastrój tego dnia: gałązkami kwiatami przybrane prezbiterium, odświętne stroje konfirmantów i uczestników nabożeństwa…

Nie wszyscy nasi jubilaci mogli uczestniczyć w uroczystościach. Czasami choroba, słabość czy znaczna odległość przeszkodziła w aktywnym uczestnictwie. W imieniu Jubilatów wystąpił pan Eugeniusz Rynkiewicz, który wspomniał katechetów, nauczycieli, rodziców, tych wszystkich, którzy prowadzili do Konfirmacji, nauczali, byli przewodnikami wiary, przewodnikami w życiu; podziękował też proboszczowi i organizatorom tej uroczystości. Jubilaci poproszeni do ołtarza, wspólnie modlili się, a po nabożeństwie otrzymali pamiątkowe dyplomy. Komisja diakonijna przygotowała na trawniku wokół kościoła słodki poczęstunek.

Aldona Karska

KONFIRMACJA

26 maja, w Święto Trójcy Świętej odbyła się w naszym kościele uroczystość konfirmacji. Konfirmowano siedmioro młodzieży: **Karolina Sharma, Barbara Kulik, Ewa Dreger, Aleksander Dubiel, Jan Sabela, Józef Górniak, Franciszek Górniak.**

Młodzież uczestniczyła aktywnie w nabożeństwie: czytali teksty z Pisma Świętego, wygłaszali słowa modlitwy dziękczynnej, przedstawiciele konfirmantów wygłosili tez słowa podziękowania swoim nauczycielom i najbliższym. Każdy otrzymał oprócz Świadectwa Konfirmacyjnego egzemplarz Biblii w prezencie.

Słowa jakie skierował do Konfirmantów Kurator Parafii pan Andrzej Weigle:

Kochani Konfirmanci !

Przeżywacie dziś szczególny dzień ślubowania wierności Bogu i Kościołowi, ślubowania które składacie w obecności Waszych najbliższych, w obecności całego zboru. Być może nie zdajecie sobie jeszcze z tego sprawy, ale jest to chyba najważniejsza przysięga jaką zdecydowaliście się złożyć w całym Waszym życiu. Dziś wszyscy patrzymy na Was nie tylko ze wzruszeniem, ale także z podziwem i uznaniem. Mamy bowiem świadomość, że w tych trudnych czasach niełatwo jest przyznać się do bycia chrześcijaninem, do bycia ewangelikiem. Jeszcze trudniej jest zobowiązać się, że tym chrześcijaninem, tym ewangelikiem chcecie pozostać do końca Waszych dni. My możemy Wam towarzyszyć w modlitwie prosząc o wytrwanie w tym postanowieniu (i o taką modlitwę proszę cały nasz zbór!), ale reszta jest w Waszych rękach, a właściwie w Waszych sercach, w Waszych duszach.

Przygotowywaliście się do tego wydarzenia przez wiele lat. Pragnę podziękować Waszym rodzicom, dziadkom i Waszym rodzinom za to, że Was w tych przygotowaniach wspierali, przyprowadzając Was na szkółkę niedzielną i lekcje religii. Dziękuje pani Jeli, pani Eli, pani diakon Małgorzacie, księdzu Karolowi, a także księdzu Piotrowi za to, że uczyli Was miłości do Boga i życia zgodnie z Jego przykazaniami.

Chcemy wierzyć, że akt konfirmacji nie kończy czy nie przerywa Waszej obecności w Kościele. Chcemy wierzyć i prosić Was, abyście z chwilą otrzymania praw wynikających z tego aktu stali się aktywnymi i odpowiedzialnymi członkami naszej społeczności parafialnej. Potrzebujemy Was, Waszej młodzieńczej radości, Waszego entuzjazmu, Waszej otwartości, Waszych sił i pomysłów.

Konfirmanci 2013, z ks. radcą Piotrem Gasiem i ks. Karolem Niedobą (fot. A. Karska)

Jednocześnie chcemy abyście zawsze traktowali ten zbór jak swoją rodzinę, a tę Parafię jak swój dom. Abyście zawsze pamiętali że jesteśmy !

W imieniu Rady Parafialnej życzę Wam, aby dobry Bóg prowadził Was na wszystkich Waszych drogach.

Kurator Parafii
Andrzej weigle

Warszawa, Konfirmacja, 26.05. 2013 r.

PIKNIK PARFIALNY W TABICIE

Wzorem lat ubiegłych, w dzień katolickiego święta Bożego Ciała, a w naszym Kościele obchodzonego jako Święto Bratniej Pomocy im. Gustawa Adolfa, na terenie LuxMed Tabita parafia zaprosiła na piknik wokół ośrodka. W pikniku uczestniczyli nie tylko parafianie Świętej Trójcy, ale można powiedzieć, że był to piknik ekumeniczny, gdyż uczestniczyli w nim przedstawiciele różnych wyznań. Spotkanie rozpoczął proboszcz Parafii: powitał pensjonariuszy, gości i personel ośrodka. Teksty biblijne przeczytała diakon Małgorzata Gaś. A w krótkim rozważaniu ks. Piotr Gaś przypomniał, kim był Gustaw Adolf, oraz jak doszło do powstania Bratniej Pomocy im. Gustawa Adolfa, i komu ona służy, jak ważny jest pokój dla nas wszystkich, jak ważne są dla chrześcijanina działania na rzecz pokoju.
Komisja diakonijna przygotowała dla wszystkich poczęstunek: grillowane kiełbaski, słodki deser, kawę, herbatę, soki. Katechetka parafii - Pani Elżbieta Byrtek i przyszła dyrektorka przedszkola ETO „Szkrabki" przygotowały gry, zabawy i konkursy dla licznie zgromadzonych dzieci .
Spotkanie upłynęło w miłej serdecznej atmosferze.

Podczas pikniku (fot. A. Karska)

A.K.

INFORMACJA DOTYCZĄCA PRZEJĘCIA GRUPY MEDYCZNEJ LUX MED

Brytyjska firma BUPA stała się w ostatnich miesiącach nowym właścicielem grupy Lux Med obejmującej największą w Polsce sieć placówek medycznych, w tym także nasz ośrodek Tabita w Konstancinie Jeziornie. BUPA jest podmiotem działającym w wielu krajach świata w branży medycznej i ubezpieczeniowej. W samej Hiszpanii mają oni kilkadziesiąt szpitali i przychodni i ponad 40 placówek prowadzących opiekę długoterminową nad osobami starszymi. Wejście grupy BUPA do Polski, zdaniem specjalistów może w znaczący sposób wpłynąć na rozwój krajowego rynku medycznego.

Zmiany własnościowe w grupie Lux Med nie mają wpływu ani na umowę dzierżawy naszego parafialnego ośrodka w Konstancinie przez spółkę LuxMed Tabita ani na samą spółkę, w której jesteśmy udziałowcem. Tym bardziej nie mają one wpływu na zasady pobytu pensjonariuszy w ośrodku.

Mamy też nadzieję, że doświadczenie BUPY oraz ich potencjał, tak finansowy jak i merytoryczny, będzie skutkować nowymi inwestycjami w Tabicie i stałą poprawą warunków opieki oraz oferty rehabilitacyjno-medycznej. Rada Parafialna pozostaje w bieżącym kontakcie z władzami spółki LuxMed Tabita i władzami całej grupy Lux Med, a w najbliższych miesiącach powinniśmy poznać długoterminowe plany odnoście naszego ośrodka.

ks. radca Piotr Gaś
Proboszcz Parafii Św.Trójcy w Warszawie

CZŁOWIEK POJEDNANIA

Niemiecki pastor luterański Friedrich Magirius został uhonorowany przez Polską Radę Chrześcijan i Żydów tytułem „Człowiek Pojednania". Laureat współtworzył dialog ekumeniczny i międzyreligijny w byłej NRD.

Tytuł „Człowiek Pojednania" jest co roku nadawany przez Polską Radę Chrześcijan i Żydów osobom z zagranicy, które są szczególnie zasłużone dla dialogu chrześcijańsko-żydowskiego w Polsce, w uznaniu ich wyjątkowego wkładu w dzieło zbliżenia, lepszego poznania i pojednania chrześcijan i Żydów w Polsce.

Tegoroczna uroczystość przyznania tego tytułu odbyła się 10 kwietnia **w kościele luterańskim Św. Trójcy w Warszawie**. Tytuł otrzymał ks.

Friedrich Magirius (ur. 1930) – niemiecki duchowny luterański, współtwórca dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego w NRD. W latach 1974-1982 kierował w NRD Akcją Znaki Pokuty, której celem jest działanie na rzecz pojednania i dialogu Niemców z narodami poszkodowanymi przez III Rzeszę oraz współpraca z nimi na rzecz pokoju i sprawiedliwości na świecie. Ks. Magirius we współpracy z polskimi Klubami Inteligencji Katolickiej organizował wyjazdy Niemców do Polski i Polaków do Niemiec.

W latach 1982-1995 był superintendentem okręgu Lipsk-Wschód Kościoła luterańskiego oraz proboszczem kościoła św. Mikołaja w Lipsku, gdzie odbywały się słynne poniedziałkowe modlitwy i demonstracje pokojowe. Od 1985 do 2005 r. przewodniczył Chrześcijańsko-Żydowskiej Wspólnocie Roboczej Miasta Lipska. W latach 1990-1994 był przewodniczącym Rady Miejskiej Lipska. Otrzymał Krzyż Komandorski Orderu Zasługi RP. Jest honorowym obywatelem Krakowa.

Fot. Michał Karski

Laudację podczas uroczystości nadania ks. Magiriusowi tytułu „Człowiek Pojednania" wygłosił Stanisław Krajewski, współprzewodniczący Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów. Przypomniał zaangażowanie laureata na rzecz pojednania ze szczególnym uwzględnieniem działalności w Akcji Znaki Pokuty. Podkreślił również inny aspekt działalności niemieckiego duchownego: – *Pastor Magirius, kierując enerdowską częścią Akcji, miał na względzie*

nie tylko tragiczną historię – choć rzecz jasna to jej dramatyzm rodził imperatyw działania – ale też jej wymiar teologiczny. Spowodowało to w rezultacie głębokie zaangażowanie w pracę ekumeniczną oraz, jak sam wspominał, „starania o rozwinięcie dialogu niemiecko-żydowskiego". Chodzi mu między innymi o przezwyciężanie poglądu, wedle którego „Nowy Testament przeciwstawiany jest Staremu, jakby nie był jego konsekwencją, ale początkiem nowej, osobnej teologii".

Ks. Friedrich Magirius w swym przemówieniu mówił o powojennym poczuciu wstydu i odpowiedzialności, które zmotywowało go do działania w Akcji Znaki Pokuty. – *W NRD trudno było pracować na rzecz pojednania. Władze stały na stanowisku, że wszyscy jesteśmy braćmi w komunizmie, a zbrodniarze hitlerowscy są na Zachodzie* – wspominał.

mk
www.ekumenia.pl

70-LECIE POWSTANIA W GETCIE WARSZAWSKIM

W tym roku przypadła 70. rocznica Powstania w Getcie Warszawskim. Główne obchody rozpoczęto w dniu rocznicy wybuchu powstania – 19. kwietnia. O godz. 10 w kościołach warszawskich rozległy się dzwony. W uroczystościach brał udział prezydent RP Bronisław Komorowski i prezydent m. st. Warszawy Hanna Gronkiewicz-Walz. Modlili się kapelani wojskowi, a wśród nich naczelny kapelan EDW **bp płk Mirosława Wola**.

Pod Pomnikiem Bohaterów Getta (fot. Aldona Karska)

W sobotę 20. 04. swoje podwoje otworzyło Muzeum Historii Żydów Polskich. I chociaż nie ma w nim jeszcze żadnej ekspozycji, przez kolejne dni ustawiała się długa kolejka chętnych do zapoznania się z architekturą budynku, prezentowanymi filmami, wzięcia udziału w spotkaniach z ocalałymi.

W niedzielę, 21. kwietnia, o godz. 16 rozpoczął się marsz **Szlakiem Pomników Getta Warszawskiego** organizowany przez Polska Radę Chrześcijan i Żydów. Taki marsz organizowany jest od ponad 20 lat w rocznicę powstania. Tegoroczny był najliczniejszy. Marsz rozpoczęto od Pomnika Bohaterów Getta, gdzie modlitwę poprowadził proboszcz Parafii Świętej Trójcy **ks. Piotr Gaś**, zatrzymywano się też przy Drzewie Sprawiedliwych, przy pomniku Pamięci Szmula Zygielbojma, przy Pomniku - Bunkrze przy Miłej 18, Kamieniu Pamięci Janusza Korczaka i przy pomniku Umschlagplatz, gdzie wygłaszano modlitwy, odmawiano psalmy, składano kwiaty i wspominano tych, którzy mieszkali w pobliżu miejsc, przy których zatrzymywano się. Oprócz rabinów, kantorów i duchownych rzymskokatolickich, brali czynny udział w tych uroczystościach również przedstawiciele kościoła ewangelicko-reformowanego: **ks. Michał Jabłoński**, kościoła ewangelicko-augsburskiego: **ks. Piotr Gaś, ks. Waldemar Radacz i diakon Halina Radacz.**

Znaczącym symbolem tej rocznicy i tych uroczystości był **żonkil.** Takie kwiaty w każdą rocznicę powstania kładł pod pomnikiem Bohaterów Getta ostatni dowódca powstania – Marek Edelman.

Aldona Karska

SZPITAL EWANGELICKI

Z wydarzeniami tymi wiąże się jeszcze jedna rocznica – smutna 70. rocznica zburzenia Szpitala Ewangelickiego. Minęła niepostrzeżenie…

Przypominam sobie dość duże obchody w naszej parafii z okazji 50-ej rocznicy zburzenia szpitala. W miejscu gdzie ten szpital kiedyś stał - stoi dzisiaj blok mieszkalny i podczas tamtych uroczystości, na ścianie tego budynku wmurowano pamiątkowa tablicę w trzech językach: polskim, niemieckim i hebrajskim…:

W tym miejscu stał w latach 1736-1943 Szpital Ewangelicki. Był zawsze ostoją miłosierdzia, człowieczeństwa i wiary w czasach, kiedy spełniał się nazistowski wyrok zagłady. Wierny swej wiekowej misji ratował ludność żydowską z ginącego getta. Tablica upamiętnia męstwo, dobro i uczciwość tych, którzy dochowali wierności Bogu i ludziom w najtrudniejszych chwilach wojny. Ufundowano ją ku czci braterstwa i wspólnoty

w cierpieniu z Żydami, których świat nie potrafił ocalić. Fundacja Szpital Ewangelicki w Warszawie, Miasto Detmold, powiat i kościół ewangelicki Lippe, Parafia Ewangelicko-Augsburska Św. Trójcy w Warszawie.

W 1993 roku żyło jeszcze sporo osób, które zetknęły się z tym szpitalem, w nim pracowały lub leczyły się. Na te uroczystości zjechało dużo gości z kraju i zagranicy.

Podczas nabożeństwa śpiewał kantor z gminy żydowskiej. Do dziś pamiętam jego przejmujący śpiew i ciszę jaka zapadła gdy umilkł…

Po nabożeństwie, w kościele odbyło się spotkanie z tymi, którzy ten szpital pamiętali, wspominali jego historię, przedstawiali sylwetki pracowników, swoje własne przeżycia związane z pracą czy zetknięciem się z tym szpitalem. Swoją pracę w tym szpitalu, swoich zwierzchników wspominały siostry diakonise Ugglanki, siostra Witt. Na mnie ogromne wrażenie zrobił drobny incydent: pod koniec tamtego spotkania w 1993 roku, nagle, z tylnej ławki wstał około pięćdziesięcioletni mężczyzna, podszedł do ks. Jana Waltera i zapytał czy może coś powiedzieć, bo ma osobiste przeżycia związane z tym szpitalem. Przedstawił się, powiedział, że jest lekarzem i że urodził się w tym szpitalu w dniu jego likwidacji – 30 kwietnia 1943 r. Powiedział, ze jego matka co roku razem z nim przychodziła na ruiny tego szpitala, a potem pod ten blok mieszkalny i składała tam kwiaty… Powiedział również, ze choć jego matka nie żyje, to on z własnym synem co roku w dniu swoich urodzin składa tam kwiaty. Ucieszył się, ze teraz w tym miejscu jest tablica, bo w ten sposób nikt o tym szpitalu nie zapomni…

Tablica na ścianie bloku mieszkalnego na rogu ul. Karmelickiej i ul. Nowolipie (fot. Aldona Karska)

Czy rzeczywiście? Czy pamiętamy o tym miejscu? Pozwolę sobie na przypomnienie krótkiej historii tego szpitala.

W 1736 roku pierwszą „siedzibą" szpitala były drewniane izby dobudowane do domku grabarza na pierwszym cmentarzu ewangelickim, który mieścił się wówczas na rogu ul. Mylnej i Karmelickiej. Cmentarz przeniesiono w 1792 roku na ul. Młynarską, a po uporządkowaniu terenu

wspólnie ze zborem ewangelicko-reformowanym wybudowano nowy budynek drewniany przeznaczony na szpital. Pierwszy murowany budynek wybudowano w 1785 roku. Szczególny rozwój szpitala nastąpił, gdy prezesem Kolegium Kościelnego został dr Jan Fryderyk Malcz, za jego prezesury i dzięki jego wsparciu finansowemu powstał w 1821 roku nowy szpital, który w następnych latach był ciągle rozbudowywany. Gmach szpitalny i kaplicę poświecono w 1837 roku. Początkowo rozbudowywano go od ul Mylnej, potem w kierunku ul. Karmelickiej. W 1867 roku założono oświetlenie gazowe, a potem wodociągi (1869). Szpital dbał o nowoczesne wyposażenie i wykształcenie kadr. W 1924 r. Emil Gerlach ufundował szpitalowi pracownię rentgenowską. Tu już w 1847 roku przeprowadzono operację chirurgiczną w uśpieniu eterowym. W szpitalu pracowali wybitni specjaliści, znakomici lekarze i świetnie wyszkolone siostry diakonise. Przy szpitalu działała apteka i ambulatorium. Pierwszym lekarzem naczelnym był dr Ferdynand Dworzaczek, potem dr Tytus Chałubiński, ostatnim był dr Feliks Podkóliński, pracowali tu lekarze zapisani w historii medycyny jak chirurg Kacper Schmidt, ginekolog Franciszek Neugebauer, ortopeda dr Janusz Daab i wielu, wielu innych. W okresie okupacji szpital znalazł się na granicy Getta. Personel z narażeniem życia udzielał pomocy jego mieszkańcom. Szpital podzielił los Getta: został zlikwidowany, personel i chorzy zmuszeni zostali do ewakuacji., a potem budynek został zburzony.

Szpital Ewangelicki

Ale kilka miesięcy później szpital odrodził się, w znacznie ograniczonym zakresie: na ul. Królewskiej 35, w czasie powstania warszawskiego stał się szpitalem powstańczym, w trakcie działań powstańczych przeniesiony na ul. Szpitalną i Mokotowską. Po wojnie, w 1947 zorganizowano jeszcze skromne ambulatorium na ul. Kredytowej. Co parę lat podnosiły się głosy mówiące o reaktywacji szpitala. Ale właściwie działalność szpitala kończy się wraz z upadkiem Powstania Warszawskiego.

Jeszcze na koniec cytat z artykułu ks. prof. dr. Woldemara Gastparego „Dorobek moralny 400-lecia ewangelicyzmu warszawskiego" zamieszczony w pracy zbiorowej „Jubileusz Parafii Ewangelicko-Augsburskiej Świętej Trójcy w Warszawie 1581-1781-1981":

Nagrobek Jerzego Henryka Butzau, hajduka Stanisława Augusta Poniatowskiego (ok. 1938 r.)

Pierwszą instytucją publicznej dobroczynności był Szpital Ewangelicki, którego początki sięgają roku 1736. Najpierw była jedna izba w małym budynku na pierwszym cmentarzu ewangelickim na rogu ulic Karmelickiej i Mylnej, w której bardzo prymitywnie leczono niezamożnych chorych ewangelików. Z datków dobrowolnych dobudowano parę izb, aż w roku 1755 luteranie i reformowani zawarli umowę odnośnie budowy szpitala, ale dopiero w roku 1777 szpital ten otrzymuje zawodowego pielęgniarza i stały nadzór i pomoc lekarza. Pod koniec XVIII w. cmentarz zostaje przeniesiony na ul. Młynarską, zaś na terenie wyłącznie teraz szpitalnym pozostaje pamiątka świadcząca, że tu był kiedyś cmentarz, grób hajduka ostatniego króla polskiego Stanisława Augusta Poniatowskiego, Butzauna. Król wystawił swemu wiernemu słudze, który zasłonił swego monarchę przed kulami konfederatów barskich, pomnik. Cudem wprost pomnik ten zachował się mimo bombardowań i pożarów podczas Powstania w Getcie Warszawskim jak i podczas Powstania Warszawskiego. Skołatani warszawianie zajęci codziennymi troskami nie zdobyli się na to, by ten nagrobek przenieść na cmentarz przy ulicy Młynarskiej jako świadectwo dla potomnych. (…)

Aldona Karska

MIŁUJ BLIŹNIEGO

Na początku był mały domek
Dla strudzonych życiem
I znękanych chorobą wędrowców.
Czynami współczujących serc i twardym mozołem rąk
Rozrósł się i wypiękniał, aż stał się najlepszy w stolicy.
Szpital Ewangelicki w Warszawie
Przy zbiegu ulic Mylnej i Karmelickiej.

Każdy tu znalazł dobre słowo i opiekę.
Także starszy brat Katolik i najstarszy brat Żyd.
A czasem nawet woźnica z koniem,
Który przywiózł chorego z daleka.
Dolegliwości sumienia-duszy
Leczyli duchowni różnych wyznań,
Choroby ciała usuwali uduchowieni lekarze,
Wspierani przez oddane bez reszty pacjentom
Siostry diakonisy.

Lata drugiej wojny światowej
Zrodziły nowe potrzeby świadczenia miłosierdzia:
Ratowania rannych z akcji bojowych w mieście,
Ukrywanie i niesienie pomocy umierającym z głodu
Mieszkańcom getta sąsiadującym za murem.
Za cenę strachu, za utratę własnego zdrowia,
Za stałe zagrożenie życia.

Aż nastał czas zagłady. Jeden rozkaz, kilka słów,
Wrzawa, kurzawa, krzyki rozpaczy. Płomienie, strzały, wybuchy, wstrząsy…

I już po wszystkim.
Gdzie spojrzysz zgliszcza, gruzy, kamienie,
Biblijna wizja ohydy spustoszenia.
Tak łatwo można unicestwić ponad dwuwiekowe dzieło ludzi.

Ale czy można zniszczyć
Chrystusowe przykazanie o miłości do bliźniego?
Wszakże jest ono wieczne.

Pozwól nam, Panie,

Patrzeć w czas przed nami z dobrą nadzieją.
Naucz nas chodzić drogą przebaczenia i pojednania,
W myśl Twoich nauk i przykładu Twojego życia
Tu na Ziemi.

❋❋❋

Alina Eleonora z Rudzkich Janowska

IZAAKOWI BERKOWI

Gdzie jesteś, Niebieskooki Chłopcze,
O szlachetnych rysach jasnej twarzy?
Przywołuję Twój obraz
Z głębi mojego serca.
Stoję wśród grona ludzi
Pod pomnikiem –
Symbolem wydarzeń wiosny 1943 roku w Warszawie,
Powstania w Getcie Warszawskim.
I wołam po raz wtóry: Gdzie jesteś?

Nasze marzenia o przyszłości,
Twoja obietnica, że wybudujesz mi dom,
Wirują wokół mojego czarnego kapelusza.
Może… jak wiele innych myśli
Przywiezionych tutaj, na ten Plac Wielkiej Boleści.
Co mogę uczynić dla Ciebie?

Nie wiem, gdzie Twoje prochy spoczywają,
Szczątki młodocianego życia.
Nie wiem, czy ktoś inny oprócz mnie,
Wspomnieniu o Tobie ślad może zaznaczyć?[1]
Niechaj te róże i moja czarna szata
Uczczą Twoje uczucia do małej Anicze.
I niechaj Bóg wysłucha moją modlitwę żarliwą
O spełnienie wszelkich dążeń tak pięknych i czystych,
Jak miłość dwojga młodzieńczych, jeszcze dziecięcych serc.

[1] Miejsce pamięci Izaaka Berka znajduje się na Cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim przy ul. Młynarskiej w Warszawie, w al. 25/32

„TYLE ILE POTRZEBUJESZ” 34. EWANGELICKIE DNI KOŚCIOŁA W HAMBURGU

W dniach od 1 do 5 maja w największym portowym mieście Niemiec Hamburgu, pod patronatem Ewangelicko-Luterańskiego Kościoła Niemiec Północnych, odbyły się 34. Niemieckie Ewangelickie Dni Kościoła. Tym razem mottem było hasło „Tyle ile potrzebujesz” (So viel du brauchst), nawiązujące do biblijnej historii nakarmienia przez Boga przebywającego na pustyni ludu Izraelskiego manną z nieba, w szczególności do tego, że każdy otrzymał tyle, ile mógł spożytkować i nikt nie miał nadmiaru ani braku (2. Mojżeszowa 16,18). Wymiar duchowy, etyczny, społeczny tych słów, w kontekście dzisiejszej kondycji społeczeństw opartych na konsumpcjonizmie, gospodarki dążącej do maksymalizacji zysku, towarzyszył blisko 120 tys. stałych uczestników (w tym liczne grupy młodzieży), którzy przybyli do Hamburga głównie z Niemiec, ale również blisko 5 tys. z ponad 80 innych krajów świata, w tym z Polski . Znad Wisły przyjechało blisko 300 uczestników z różnych Parafii naszego Kościoła, m.in. z Bielska-Białej, Bładnic, Ustronia, Wrocławia, Szczecina, Giżycka, Koszalina, Słupska, Radomia, Warszawy. Grupie z warszawskich Parafii Św. Trójcy i Parafii Wniebowstąpienia Pańskiego przewodniczył nasz wikariusz ks. Karol Niedoba, a podróż zajęła nam niemal 12 godz.

W centrum hanzeatyckiego portu odbyły się o jednej porze 3 różne nabożeństwa inauguracyjne. Podczas jednego z nich słowo pozdrowienia wygłosił Prezydent Republiki Federalnej Niemiec ks. Joachim Gauck. Inne z kolei, na placu przed hamburskim ratuszem po raz pierwszy w historii Kirchentagu czynnie współodprawiał hamburski jezuita ojciec Martin Löwenstein.

Każdy dzień wypełniały modlitwy, nabożeństwa, rozważania biblijne, panele dyskusyjne, koncerty rockowe, jazzowe, gospel i klasyczne, warsztaty, przedstawienia teatralne. Odbyło się ok. 2500 punktów programu. Gdyby wszystkie je chcieć zaliczyć, potrzeba by było na to ponad 200 dni.

Program zorganizowano wokół 3 tematów przewodnich: „Gospodarka– zmieniać kryteria“, Wolność od barier”, dialog międzyreligijny i międzykulturowy „Żyć religijną i kulturową różnorodnością”.

Nad zabezpieczeniem medycznym przybyłych czuwało ponad 1200 wolonatariuszy i pracowników Joannickiej Pomocy Wypadkowej, jak również Niemieckiego czerwonego Krzyża i Maltańskiej Służby Pomocniczej.

Spektrum imprez było niesamowite. Można było wziąć udział np. w rozważaniu biblijnym prowadzonym przez ks. prof. Margot Käßmann – byłą przewodniczącą Rady Ewangelickiego Kościoła w Niemczech i ambasadorkę Jubileuszu Reformacji 2017, posłuchać debaty między Kanclerz Federalną Angelą Merkel a Helen Clark – byłą premier Nowej Zelandii, kierowniczką Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju na temat wartości stworzenia, środowiska naturalnego i zrównawożonego we współczesnym zglobalizowanym świecie, śledzić panel dyskusyjny z udziałem Prezydenta Niemiec ks. Gaucka poświęconemu wizji silnego współczesnego społeczeństwa, jego potrzeb i stojących przed nim wyzwań, w tym dotyczących wolności od barier i inkluzji osób niepełnosprawnych, czy też wziąć udział w ekumenicznym nabożeństwie z okazji 900-lecia charytatywnej i szpitalnej misji ewangelickiego Zakonu Joannitów i katolickiego Zakonu Maltańskiego albo wysłuchać „Luthermesse” – tzw. Mszy Lutra z czasów Reformatora. W jednym z piękniejszych ewangelickim Kościele Św. Michała debatowano o sensie prowadzenia działalności gospodarczej, etycznym wymiarze biznesu. Swoimi przemyśleniami o znaczeniu elit gospodarczych

czy odpowiedzialności przedsiębiorców dzielili się m.in. bp Wolfgang Huber – były przewodniczący Rady EKD (i dr h.c. naszej Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie) i Regine Stachelhaus – członkini Zarządu potężnego koncernu energetycznego EON. Imprezy gromadziły od kilkudziesięciu do kilku tysięcy osób. Nierzadko cieszyły się one taka popularnością, że pomieszczenia były przepełnione i kolejni chętni odchodzili z przysłowiowym kwitkiem, zmuszeni poszukać sobie alternatywnego punktu w programie, np. wejściówki na współczesną operę poświęconą pamięci ks. Dietricha Bonhoeffera, skomponowaną i napisaną specjalnie na 34. Kirchentag rozeszły się już pierwszego dnia hamburskiego spotkania.

W programie były również akcenty polskie. W ramach tzw. Rynku Możliwości w jednej z hal targowych Hamburskiego Centrum Targowego czynne było stoisko Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce, gdzie goście mogli dowiedzieć się i w osobistej rozmowie (m.in. z Biskupem Kościoła Jerzym Samcem czy z Dyrektor Generalną Diakonii Wandą Falk) i dzięki prezentowanym multimediom o życiu i działalności misyjnej, diakonijnej młodzieżowej Kościoła. Wśród odwiedzających było wiele osób, których przodkowie należeli do naszego Kościoła, gdy mieszkali na terenie Polski przed lub po II wojnie światowej lub osoby, które utrzymują kontakt z Polska poprzez osobiste przyjaźnie lub kontakty instytucjonalne. W piątkowy wieczór z kolei w Kościele Św. Mikołaja w dzielnicy Harvestehude odbyło się polsko-niemieckie nabożeństwo komunijne, które współodprawiali z duchownymi niemieckimi ks. Janusz Staszczak z Koszalina i ks. Wojciech Froehlich ze Słupska. Parafia Św. Mikołaja od lat jest związana partnerstwem z Parafią ewangelicką Świętej Trojcy w Szczecinie. Również polski akcent pojawił się w ramach porannych rozważań biblijnych. Jedno z nich prowadził ks. Adrian Korczago wraz z grupą studentów ChAT.

Swoje podwoje przed uczestnikami Kirchentagu otworzyły nie tylko parafie ewangelickie czy innych kościołów chrześcijańskich, ale również inne wspólnoty religijne działające w Hamburgu. W tworzeniu programu brały udział nie tylko środowiska kościelne ale również zawodowe, np. Hamburskie Stowarzyszenie Sędziów „Kultura i Sprawiedliwość".

Końcowe nabożeństwo komunijne zebrało pod gołym niebem w Parku Miejskim 130 tys. uczestników. Kazanie wygłosił bp Nick Baines – anglikański biskup Bradford w Anglii. Prezydent Kirchentagu prof. Gerhard Robbers życzył wszystkim, aby dni Kościoła trwały nadal, również poza hamburskim spotkaniem. Ekumeniczny wymiar miało zaproszenie przez Aloisa Glücka – Przewodniczącego Centralnego Komitetu Niemieckich Katolików na 99. Zjazd Katolików w Ratyzbonie w 2014 roku. Kolejne 35.

Ewangelickie Dni Kościoła odbędą się w Stuttgarcie, pod auspicjami Ewangelickiego Kościoła Krajowego Wirtembergii.

Jak wskazuje komentator Deutsche Welle Christoph Strack, Dni Kościoła są dla wiernych i wątpiących forum pomagającym w umocnieniu wiary – w czasach zwątpienia a także, albo szczególnie, w czasach wielkich kryzysów politycznych i wyzwań globalnych.

Przemysław Florjanowicz-Błachut

KAPLICA HALPERTÓW

ELEKTRONICZNA BAZA PORZĄDKOWANIE DANYCH

www.polskie-cmentarze.com/wawamlynarska/grobonet

Na przełomie roku 2012 i 2013 rozpoczęliśmy wysyłanie do dysponentów grobów informacji dotyczących osób pochowanych na naszym Cmentarzu przy ul. Młynarskiej. Prace z tym związane sukcesywnie postępują, na bieżąco weryfikujemy i uzupełniamy dane.

Do tej pory wysłaliśmy ok. 1100 listów, z czego wróciło 60 z adnotacją: adresat nieznany / adresat wyprowadził się / adresat nie żyje. Otrzymaliśmy (email, poczta tradycyjna, osobiście) ok. 70 kart z prośbą o korektę dot. osób pochowanych: data / imię / nazwisko / i - lub aktualizacja danych dysponenta. Rozmów telefonicznych nie rejestrujemy, a tych też było nie mało w tej sprawie.

Chcielibyśmy wszystkim Państwu podziękować za żywe zainteresowanie, słowa wsparcia i zachęty. Dziękujemy także za wpłaty na tzw. fundusz wodno-śmieciowy. W tym miejscu pragnę przypomnieć, że obowiązek ten spoczywa na dysponentach od 2011r. i należy regulować zaległości za wszystkich nieopłacone lata.

425 LAT LUTERANIZMU W AMSTERDAMIE

Evangelisch-Lutherse Gemeente Amsterdam

W Święto Zesłania Ducha Świętego obchodzono w Amsterdamie uroczystości związane z jubileuszem 425-lecia tamtejszej Parafii Ewangelicko-Luterańskiej, z którą nasza parafia utrzymuje kontakty partnerskie. Obchody podzielone były na kilka dni, podczas których odbyło się szereg akcji promocyjnych, koncerty, wykłady na temat luteranizmu w Amsterdamie.

Warto nadmienić, że nawet poczta holenderska wydała z tej okazji specjalne znaczki. Całość zakończona była nabożeństwem, w którym uczestniczyli duchowni luterańskich parafii w Amsterdamie oraz wikariusz naszej Parafii, ks. Karol Niedoba.

W trakcie obchodów zastanawiano się nad przyszłością Kościoła. Swoje zdanie na temat tego co warto zachować w Kościele, można było zapisać na drukowanym jabłku, a następnie zawiesić na drzewie. W jubileuszu udział brali również reprezentanci naszej Parafii, przekazując serdeczne pozdrowienia siostrom i braciom w Amsterdamie.

RODZINA BOERNERÓW (CZ.2)

Ks. Edward Ignacy Berner (1833-1919)

Syn ks. Ignacego Boernera, **Edward Ignacy Boerner** urodził się w **Wyszogrodzie w 1833** roku. W Płocku ukończył gimnazjum klasyczne, do którego uczęszczał jego ojciec, a następnie podjął studia teologiczne w **Dorpacie**. W 1852 roku został wpisany do Konwentu "Polonia". Była to korporacja studencka grupująca studentów różnych wydziałów pochodzących z ziem polskich.

Po skończeniu studiów wraca Edward w rodzinne strony. Ordynowany był w Płocku dokładnie w 25 rocznicę ordynacji ojca i w 1856 roku podjął pracę duszpasterską w **Zduńskiej Woli**. Dwa lata później został wybrany na proboszcza tej parafii. Na stanowisku tym pozostał do swej śmierci w 1910 roku. Przez wiele lat pełnił również funkcję superintendenta diecezji kaliskiej.

Warunki życia, pracy, struktura społeczna i kulturowa mieszkańców Zduńskiej Woli była zupełnie inna niż w Płocku. Płock był miastem starym, jego mieszkańcy związani byli z miastem od pokoleń. Historia Zduńskiej Woli jako miasta zaczęła się na dobre w latach 20-tych XIX wieku. Większość mieszkańców to byli przybysze , przeważnie sukiennicy ze Śląska, Czech i Saksonii, robotnicy najemni rekrutujący się spośród ludności chłopskiej z okolicznych wsi. Całość nie tworzyła jeszcze zwartej społeczności. Parafia ewangelicka została założona w 1827 roku .Posiadała do własnej dyspozycji niewielki budynek z pruskiego muru, w którym mieściła się kaplica, sala szkolna oraz mieszkanie dla nauczyciela-kantora.

W czasie, kiedy obowiązki duszpasterskie pełnił ks. Boerner, nastąpił rozwój parafii. W ciągu ponad pół wieku zmieniło się także oblicze Zduńskiej Woli. W 1861 roku rozpoczęto zbiórkę funduszy na budowę kościoła. 13.06.1866 nastąpiło poświęcenie kamienia węgielnego. W 1868 roku poświęcono wybudowany kościół. W kilka lat później zakupiono murowany dom w sąsiedztwie świątyni z przeznaczeniem na pastorówkę. Dopiero w 1895 roku zbudowano budynek szkolny i dom parafialny. Obecnie mieści się tam szkoła muzyczna I i II stopnia.

Ks. Boerner zasłużył się innymi działaniami dla Zduńskiej Woli. Było to np. utworzenie Towarzystwa Śpiewaczego i Ochotniczej Straży Ogniowej, której prezesem był przez wiele lat.

Pastorowa Maria Boerner

Nie mniejszą aktywnością wyróżniała się jego małżonka, **Maria Boernerowa** z domu Rauk. Angażowała się w szeroko pojętą działalność oświatową i charytatywną. Zduńska Wola była typowym 19-wiecznym miastem przemysłowym z jego typowymi problemami społecznymi: kryzysy, bankructwa, bezrobocie, duża ilość wypadków przy pracy, bieda, beznadziejność, patologie społeczne. Zdobywanie funduszy na pomoc dla ofiar wypadków przy pracy, wdów i sierot, angażowanie w tę pomoc bogatszą i lepiej wykształconą część parafii było pasją pastorowej, a zarazem przyczyniało się do cementowania miejskiej społeczności. Wynikiem tej działalności będzie budowa Domu Opieki dla Sierot i Starców przy ul. Łaskiej 24. Po śmierci pastora otrzymał on imię ks. Edwarda Boernera. **Zasłużony proboszcz zmarł w 1910 roku i został pochowany na miejscowym cmentarzu.**

Nie wiadomo dokładnie, jak liczna była rodzina Edwarda Boernera. Znane są imiona trzech synów: Witold i Władysław byli prawdopodobnie

bliźniakami. O Witoldzie nic więcej nie wiadomo. Władysław skończył wydział prawa na uniwersytecie w Dorpacie. Czynnie działał w Płocku przy organizacji tamtejszego życia kulturalnego. W budynku parafialnym zorganizował salon literacki dla miejscowych elit oraz udostępnił dla szerszego ogółu miejscową bibliotekę. Kiedy los rzucił go do dalekiej Samary, w czasie I wojny światowej zorganizował komitet opieki nad uchodźcami z Królestwa Polskiego. Po wojnie wrócił do Polski. Najmłodszy z braci Ignacy August pod koniec swego bogatego w wydarzenia życia został ministrem w odrodzonej Polsce. Ale to już zupełnie inna historia.

Alicja Sadomska

KWIATY NA GROBIE PANI EWY WALTER

W siódmą już rocznicę śmierci ś.p. Ewy Walter, przewodniczącej polskiego komitetu Światowego Dnia Modlitwy i wieloletniej nieodżałowanej przewodniczącej Koła Pań przy Parafii św. Trójcy, w dniu 22 kwietnia b.r. przy Jej grobie spotkało się grono przyjaciół z trzech warszawskich parafii ewangelickich, aby chwilą zadumy, pieśnią i modlitwą uczcić Jej pamięć. Na kamieniu nagrobnym złożono wiązankę kwiatów. Modlitwę poprowadziła diakon Małgorzata Gaś. Obecni byli brat i bratowa p. Ewy – Urszula i Henryk Hoffmanowie, ks. bp. Zdzisław Tranda i pani Alina Burmajster z Kościoła ewangelicko-reformowanego, przedstawicielki Kościoła ewangelicko-metodystycznego oraz ks. dr Włodzimierz Nast i członkinie Koła Pań. Na zakończenie spotkania odśpiewano „Za rękę weź mnie, Panie”

M.Ch.

Alicja Eleonora z Rudzkich Janowska

URODZIŁAM SIĘ…

Urodziłam się w teatrze
Teatr był od zawsze. Wychodził z książeczek, z baśni i z piosenek.
Wystarczyło założyć czapeczkę tył do przodu,
Przepasać się ręcznikiem, wziąć gałązkę do ręki,
A rola już wprost narzucała się sama.
Mamusia na spotkania rodzinne i ze znajomymi
Przygotowywała jakieś stroje, jakieś rekwizyty.
I grałyśmy z malutką „moją Dzidzią" przedstawienia.
Nieraz przebrana w krepinowe cudeńka
Przechadzałam się wśród gości, śpiewając piosenki.
Wręczałam karneciki z wierszami i zapraszałam do stołu.
Lub zza kurtyny oddzielającej kuchnię od stołowego pokoju
Występowałam z deklamacją czy niedługim skeczem.

Teatry były także poza domem.
Przy ulicy Teresińskiej w ochronce prowadzonej przez siostry zakonne
Młodzież grywała jasełka.
Na przedstawienia jasełkowe jeździliśmy też z grupą
Z Mamusinego „Ogniska" do „Tramwajarzy" aż na Wolę.
Martwiłam się tam o króla Heroda,
Którego czarny diabeł wpychał widłami do piekła.
Raz do roku Mamusia zabierała Adzię, mnie i Heniusia na przestawienie
Towarzystwa Polskiej Młodzieży Ewangelickiej przy placu Mirowskim.
Zapamiętałam stamtąd graną przez młodocianych aktorów
Historię o dwóch siostrach i o jabłonce proszącej ludzkim głosem o zbieranie jabłek.

Jednak prawdziwy teatr był dopiero w Michałowicach.
Jakież to było podniosłe uczucie, jakie przeżycie,
Kiedy się występowało przed liczną widownią,
Niosąc w darze swoim wystąpieniem dziecięcym
Radość i wzruszenie dla innych ludzi.

Wkrótce jednak wybuchła II wojna światowa.
1 września 1939r. nie można było pójść do szkoły.
Zawyły syreny alarmowe.
Nadleciały groźne, obce samoloty.
Zaczęła się strzelanina i bombardowanie.

WAŻNE ADRESY I TELEFONY

Parafia Ewangelicko-Augsburska Świętej Trójcy:

✉ul. Kredytowa 4, 00-062 Warszawa
☎(22) 556-46-60, fax: (22) 827-86-37
Adres internetowy: **www.trojca.waw.pl**
e-mail: **warszawa-trojca@luteranie.pl**
e-mail do Rady Parafialnej: **rada-warszawa-trojca@luteranie.pl**
konto bankowe: Nr 48 1020 1156 0000 7802 0056 1654
kancelaria parafialna czynna od wtorku do piątku w godz. 9^{00}-18^{00}
w niedziele: po nabożeństwie
(w poniedziałki i soboty kancelaria jest nieczynna)
Kościół Świętej Trójcy, pl. Małachowskiego 1: nabożeństwa w każdą niedzielę o godz. 10^{30} i 19^{00}

Cmentarz Ewangelicko-Augsburski:

✉ul. Młynarska 54/58, 01-171 Warszawa, ☎ 22-632-10-14
e-mail: **warszawa-cmentarz@luteranie.pl**
Kancelaria cmentarna czynna z wyjątkiem sobót i niedziel:
w godz. 10^{00}-16^{00}

LUX MED TABITA
Niepubliczny Zakład Opiekuńczo-Leczniczy

✉ul. Długa 43, 05-510 Konstancin-Jeziorna,
faks: 22-737-64-56,
sekretariat (czynny g. 8^{00}-15^{00}) ☎ 22-737-64-00
recepcja (czynna całą dobę): ☎ 22-737-64-04
Konto bankowe: Nr 73 1020 1169 0000 8102 0076 3466
e-mail: tabita@poczta.onet.pl
Kaplica „Tabita", Konstancin-Jeziorna, ul. Długa 43: nabożeństwa w każdą niedzielę o godz. 11^{00}

Kościół Warszawa-Włochy:

✉ul. Cietrzewia 22, 02-492 Warszawa, ☎ (22) 863-77-86
Nabożeństwa w każdą niedzielę o godz. 10^{00}

❖❖❖

Parafia Ewangelicko-Augsburska Wniebowstąpienia Pańskiego

✉ul. Puławska 2A; 02-566 Warszawa; ☎ 22-849-77-05
fax: (22) 848-10-58
Adres internetowy: www.luteranie.pl/warszawa-pulawska
e-mail: pulawska@luteranie.pl
Kościół Wniebowstąpienia Pańskiego, ul. Puławska 2 : nabożeństwa w każdą niedzielę o godz. 10^{00}

Zespół redakcyjny: Aldona Karska, ks. Piotr Gaś,
Rysunek kościoła na okładce: Joanna Tiunin

Do użytku wewnętrznego